Temel Masaüstü Kavramları ve İşlemleri

BLP126 - Açık Kaynak İşletim Sistemi

İçerik

- Masaüstü Ortamları
- GNOME'a Genel Bakış
- Sık kullanılan kısayollar
- Ubuntu ile Gelen Uygulamalar
- Uygulama kurma

Masaüstü Ortamı

Bilgisayarların grafiksel arayüzle kullanılmasını sağlayan bilgisayar yazılımlarına verilen addır.

Komut satırında kullanılan kodların ezberlenmesi ortalama bir bilgisayar kullanıcısı için zor olduğudan, masaüstü ortamları kullanıcıların rahatça (fare ve klavye kullanarak) bilgisayarları kullanmasını sağlar.

Masaüstü ortamları genelde şu görünüm bileşenlerini sunar; simgeler, araç çubukları, dizinler, pencereler, duvar kâğıtları ve sürükle bırak gibi kolaylaştırıcı yetenekler.

Masaüstü Ortamları

- GNOME
- KDE
- Xfce
- MATE
- Cinnamon

GNOME

- Açık kaynak kodlu ve özgür bir masaüstü ortamıdır.
- Ubuntu'da varsayılan masaüstü ortamıdır.
- Kullanıcı dostudur.
- Dokunmatik ekranlarda da çalışır.
- Eklentilerle birlikte özelleştirilebilir.

GNOME Kullanan Bazı Linux Dağıtımları

- Ubuntu
- Debian
- Fedora
- Kali
- Manjaro

P126 - Açık Kaynak İşletim Sistemi

KDE

- Unix ve Unix benzeri işletim sistemleri için geliştirilmiş bir masaüstü ortamıdır.
- Kullanımı kolay.
- Kullanışlı araçlar barındırır.
- Hafif ve özelleştirilebilir.

XFCE

🕒 🖹 🜇 Xfce Terminal 🛛 🔞 [Settings]									
Q			ТОР	^ _ O X					
Favorites	Archive Manager	File Edit View Terminal Tabs Help							
🕙 Recently Used	Create and modify an archive	ТОР	× WGET	×					
🕌 All Applications	Bulk Rename Rename Multiple Files	top - 07:20:47 up 8 min, 1 Tasks: 128 total. 3 runnin	user, load average: 0.06, 0.35, (a. 125 sleeping. 0 stopped. 0	0.28 zombie					
Ref Settings	De Characters	%Cpu0 : 16.7 us, 16.7 sy, %Cpu1 : 20 A us 20 A sy	0.0 ni, 66.7 id, 0.0 wa, 0.0 hi	, 0.0 si, 0.0 st		Settings	^ _ U X		
Accessories	Utility application to find and insert	MiB Mem : 1442.2 total,	768.7 free, 232.6 used, 44	L.O buff/cache	Settings	, in the second s			
Games	Clipboard Manager Clipboard Manager Autostart File	MIB Swap: 1907.0 total,	1907.0 Tree, 0.0 used. 103	5.8 avalt Mem	Customize your desk	ktop	Q		
M Graphics	Disks	SWAP VIRT RES SHR 120.4m 58.5m 57.5m	<pre>%CPU %MEM COMMAND 4.1 systemd-journal</pre>	P	'ersonal				
	Manage Drives and Media	222.8m 45.1m 34.4m 211.5m 43.1m 30.8m	3.1 xfce4-session 40.0 3.0 Xorg		About Me	Appearance	Clipboard Manager		
H Multimedia	Access and organize files	145.1m 43.1m 34.2m	20.0 3.0 xfce4-terminal		1929102		Settings		
M Office	a a Fonts	103.3m 36.2m 26.0m	2.5 panel-7-xkb		Desktop	File Manager Settings	Notifications		
System	View fonts on your system	356.6m 33.5m 29.2m	2.5 panel-10-Whiske 2.3 panel-8-pulseau		- the Daniel	Preferred			
201 0 , 510111	View detailed event logs for the sys	98.6m 31.9m 26.6m 99.9m 31.5m 26.5m	2.2 panel-4-xfce4-c 2.2 xfwm4		Panel	Applications	Screensaver		
	Passwords and Keys	68.4m 30.5m 18.9m	2.1 xfdesktop 2.1 xfce4-potifyd		Window Manager	Window Manager	Workspaces		
	Screenshot	98.6m 29.1m 25.0m 71.6m 25.6m 23.9m	2.0 nm-applet				dana da manda		
	Take screenshots of the entire scree	59.0m 21.7m 18.6m	1.5 panel-9-netload		Xfce Terminal				
🙁 username	110 🔘 🖍	57.4m 19.5m 16.6m	1.4 panel-6-systray	H	lardware				
			NEOFETCH	^ _ 🗆 X	Color Profiles	Display	Keyboard		
		File Edit View Terminal Tal	bs Help						
		,g\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$P. g\$\$P"""Y\$\$	. OS: Debian GNU/Linux bulls	eye/sid i686	Mouse and Touchpad	Power Manager			
		,\$\$P' \$\$	\$\$. Uptime: 12 mins	s	System				
		`d\$\$' ,\$P"' .	\$\$b: Packages: 1359 (dpkg) \$\$\$ Shell: bash 5.0.16		Accessibility	MIME Type Editor	Session and		
		\$\$P d\$', \$\$: \$\$,0	\$\$P Resolution : 1920×1080 d\$\$' DE : Xfce			V	Startup		
		\$\$; Y\$b,d\$I Y\$\$, ``Y\$\$\$\$P''	P' WM: Xfwm4 WM Theme: Default		Aner				
		`\$\$b "	Theme: Adwaita [GTK2]		Bluetooth Adapters	Settings Editor			
		`Y\$\$.	Terminal: xfce4-terminal		(1) Help	Ree	All Settings X Close		
		\$\$D. `Y\$\$b.	CPU: AMD Athlon 7450 (2)	2 2.400GHz					
		`"Y\$b	GPU: AMD ATI Radeon 2100 Memory: 245MiB / 1442MiB						

MATE

11

Cinnamon

GNOME'a Genel Bakış

GNOME 3 dikkat dağıtıcı unsurları en aza indirmek ve işlerinizi halletmenize yardımcı olmak için tasarlanmış tamamen yeniden tasarlanmış bir kullanıcı arayüzüne sahip.

İlk giriş yaptığınızda, boş bir masaüstü ve üst paneli göreceksiniz.

Etkinlikler 21 Mar 11:53 🗈 🕯 🕯 🕯 🕯 🕯 🕯

özelliklerine erişim sağlar.

Etkinlikler

Pencerelerinize ve uygulamalarınıza erişmek için Etkinlikler düğmesini tıklayın veya fare işaretçinizi **sol üst** köşeye getirin.

Klavyenizdeki **Super** tuşuna da basabilirsiniz. Genel bakışta pencerelerinizi ve uygulamalarınızı görebilirsiniz. Ayrıca uygulamalarınızı, dosyalarınızı, klasörlerinizi ve web'de arama yapmak için yazmaya başlayabilirsiniz.

Super Tuşu: Genellikle Windows logosu olan tuştur,

Apple klavyelerde % (Command) tuşudur.

111

Activities

Uygulama Menüsü

Etkinlikler düğmesinin yanında bulunan Uygulama menüsü, simgesiyle birlikte etkin uygulamanın adını gösterir ve pencerelere ve uygulama ayrıntılarına hızlı erişim ve bir çıkış öğesi sağlar.

Saat, Takvim ve Bildirimler

Güncel tarihi, aylık takvimi ve yeni bildirimleri görmek için **üst çubuktaki** saate tıklayın.

Feb	10 00:02								
16:00 Coffee with Rupert and Wanda		Monday February 10 2020							
21:00		•		February				Þ	
Cinema									
				04		06			
			10	11	12	13	14		
			17	18	19	20	21		
			24	25	26	27	28		
		Worl	d Clo	cks					
		New York 17:02			2 -7				
		Jakar	ta				05:0	2 +5	
		Weat	ther						
		01:00	) 02						
						Ċ			
Do Not Disturb	Clear	24°	2	25°	26°	2	8°	29°	

Sistem Menüsü

Sistem ayarlarınızı ve bilgisayarınızı yönetmek için **sağ üst köşedeki** sistem menüsüne tıklayın.

Bu menüde şunları bulacaksınız.

- Ekran kilitleme
- Kullanıcı değiştirme
- Bilgisayarı kapatma & yeniden başlatma
- Ayarlara gitme
- Ses ve parlaklık kontrolü
- Pil durumu
- Ağ durumunu görme ve ağ ayarlarına gitme

Ö. 1UP59C5DR 2:49 Remaining (58 %) Settings • Lock O Power Off / Log Out Log Out Suspend Power Off...

Uygulama Başlatma

- Sol üstte bulunan "Etkinlikler" düğmesine basarak gelen menüden arama kutusuna istediğinizi yazabilirsiniz.
- Super tuşu da "Etkinlikleri" açar.
- Hızlıca bir komut çalıştırmak için: Alt + F2 tuşlarına basılır ve gelen ekrana komut yazılır. Örnek: gnome-terminal

Çalışma Alanları

Çalışma alanları, masaüstünüzdeki pencerelerin gruplandırılmasını ifade eder. Sanal masaüstleri gibi davranan birden çok çalışma alanı oluşturabilirsiniz. Çalışma alanları, dağınıklığı azaltmak ve masaüstünde gezinmeyi kolaylaştırmak içindir.

Çalışma alanları, işinizi organize etmek için kullanılabilir. Örneğin, e-posta ve sohbet programınız gibi tüm iletişim pencereleriniz tek bir çalışma alanında, yaptığınız iş ise farklı bir çalışma alanında olabilir. Müzik yöneticiniz üçüncü bir çalışma alanında olabilir. Diğer çalışma alanlarına erişmek için:

- Sol üstteki "Etkinlikler" düğmesine basılır,
- Gelen ekranda en sağda yukarıdan aşağıya doğru çalışma alanları listelenir.
- Buradan çalışma alanını seçebilirsiniz.
- Çalışma alanını değiştirme kısayolu: Super +
   Page Up/Page Down Veya Ctrl + Alt +
   Aşağı/Yukarı Yön Tuşu
- Uygulamayı farklı çalışma alanına taşımak için:
   Super + Shift + Page Up/Down

Başlangıç Uygulamaları

Oturum açtığınızda otomatik olarak başlamasını istediğiniz uygulamaları "**Başlangıç Uygulamaları**" uygulamasından ayarlayabilirsiniz.

Örnek: Oturum açtığınızda Firefox tarayıcının da otomatik başlamasını isteyebilirsiniz.

Ayarlar

Ayarlar uygulamasına sağ üstteki **"Sistem menüsünden"** ya da **"Etkinlikler"** düğmesine basıp **"Ayarlar"** diye aratarak da erişebilirsiniz.

"Ayarlar" uygulamasından klavye, fare ve dokunmatik yüzey, ekran, diller, kullanıcı hesapları gibi pek çok ayarı yapabilirsiniz.

Sık Kullanılan Kısayollar

- Pencereler arasında geçiş: Super + Tab veya Alt + Tab
- Komut çalıştırma: Alt + F2
- Terminal açma: Ctrl + Alt + t
- Çalışma alanı değiştirme: Super + Page Up/Page Down Veya Ctrl + Alt + Aşağı/Yukarı Yön Tuşu
- Ekranı kilitlemek için: Super + 1

Ek Sürücüler

Aygıtlar, bilgisayarınızın fiziksel "parçalarıdır".

Yazıcılar ve monitörler gibi harici veya grafik ve ses kartları gibi dahili olabilirler.

Bilgisayarınızın bu cihazları kullanabilmesi için onlarla nasıl iletişim kuracağını bilmesi gerekir.

Bu, aygıt sürücüsü adı verilen bir yazılım parçası tarafından yapılır.

Linux'ta, çoğu aygıtın sürücüleri varsayılan olarak yüklenir, bu nedenle, taktığınızda her şeyin çalışması gerekir. Ancak, sürücülerin manuel olarak yüklenmesi gerekebilir veya hiç mevcut olmayabilir. Örneğin: yeni ekran kartları, yeni yazıcılar.

İlgili cihazın sürücülerini üreticinin sayfasından da bulabilirsiniz.

Yedekleme

"Yedekler" uygulamasıyla hangi dosyaların ne zaman nereye yedek alınacağını belirleyebilirsiniz.

Aynı şekilde yine bu uygulama sayesinde yedekten geri dönüş yapabilirsiniz.

Alınan yedekleri güvenli bir konumda saklayın!

Ubuntu Yazılım Mağazası

"Ubuntu Software" uygulamasını kullanarak Ubuntu mağazasından uygulamaları kurabilirsiniz.

٩	Keşfet	Kuruldu	Güncellemele	r	= 8				
		spotify Music for everyone							
Editörün Seçtikleri									
ScummVM ****	Okular ****	GNU Image M ****	Thunderbir	powershell	signal-desktop ****				
Kategoriler									
🛋 Art and Design	💷 Books and	Reference		1 Development					
Devices and IoT	Education	I		E Entertainment					
Finance	U Oyunlar			😻 Health and Fitness					
□ Music and Audio	🔅 News and Weather			Personalisation					
Photo and Video	🖉 Verimlilik			🛆 Science					
🔋 Security	Server an	d Cloud		투 Social					
🕅 Araçlar									

apt ile Yazılım Kurma

apt Ubuntu'daki **paket yöneticisi**dir.

Bu yöntemde Ubuntu dağıtımı depoları kullanılır. Bu depolardaki uygulamalar resmi Ubuntu geliştiricileri tarafından paketlenmektedir.

sudo apt update
sudo apt install YAZILIM_ADI

Dene: cmatrix, neofetch, vim

Yazılımları Güncelleme

Ubuntu periyodik olarak yazılımlarda güncelleme olup olmadığını otomatik olarak denetler ve size güncellemek isteyip istemediğinizi sorar. **"Yazılım Güncelleyicisi"** uygulamasını elle de çalıştırabilirsiniz.

Komut ile Tüm Yazılımları Güncelleme

Tüm yazılımları komut ile güncellemek istiyorsanız aşağıdaki komutları uygulayabilirsiniz.

sudo apt update sudo apt upgrade

Tek bir yazılımı güncellemek

Tek bir yazılımı güncellemek istiyorsanız, yazılımı ilk kez kuruyormuş gibi gerekli işlemi yapıyoruz.

sudo apt update
sudo apt install YAZILIM_ADI

apt ile Yazılım Kaldırma

sudo apt remove YAZILIM_ADI

Kullanışlı Uygulamalar

LibreOffice

LibreOffice, dünya çapında milyonlarca insan tarafından kullanılan güçlü ve ücretsiz bir ofis paketidir.

LibreOffice **özgür ve açık kaynak** ofis paketi olup, birkaç uygulama içerir:

- Writer (kelime işlemci),
- Calc (elektronik tablolar),
- Impress (sunular),
- Draw (vektör grafikleri ve akış şemaları),
- Base (veritabanları)
- Matematik (formül düzenleme).

BLP126 - Açık Kaynak İşletim Sistemi

LibreOffice, Microsoft® Word (.doc, .docx), Excel (.xls, .xlsx), PowerPoint (.ppt, .pptx) ve Publisher gibi çok çeşitli belge formatlarıyla uyumludur.

LibreOffice, modern ve açık bir standart olan Open Document Format (ODF)'ı da desteklemektedir.

Thunderbird Mail

Thunderbird, kurulumu ve özelleştirmesi kolay, ücretsiz, **özgür ve açık kaynak** kodlu bir e-posta uygulamasıdır. Thunderbird, Ubuntu gibi birçok masaüstü Linux dağıtımında varsayılan e-posta istemcisi olarak gelir.

Firefox Web Tarayıcısı

Mozilla Firefox (veya kısaca Firefox), Mozilla Vakfı ve onun alt kuruluşu Mozilla Corporation tarafından geliştirilen, **özgür ve açık kaynak** kodlu bir web tarayıcısıdır. Pek çok işletim sisteminde kullanılabilir.

GIMP (GNU Image Manipulation Program)

GNU projesi dahilinde geliştirilen piksel tabanlı özgür ve ücretsiz bir görüntü işleme yazılımıdır.

GIMP, Adobe Photoshop ve benzeri kapalı kaynak resim işleme araçlarına eşdeğer bir işlevler bütünü sunar.

Linux, Windows, Mac OS gibi pek çok platformu destekler.

GNOME Terminal

Komut satırı (Diğer adıyla komut satırı arayüzü), bir bilgisayar kullanıcısının, belirli metinleri (komutları) girerek, bilgisayarla iletişime geçmesini sağlar. Komut satırı arayüzleri; konsol, kabuk, terminal veya uçbirim diye de adlandırılır.

Komut satırı, kullanıcıya herhangi bir grafiksel kullanıcı arayüzü sunmaz bunun yerine kullanıcının metin tabanlı kullanıcı arayüzü ile bilgisayarla iletişime geçmesini sağlar.

Kaynaklar

• Ubuntu Desktop Guide